

בס"ד, ט"ו אדר התשפ"ו

מנחות נ"ב – מימון קרבנות ציבור, עשרון, שמן ולבונה כשמת הכה"ג, ומנחות ממצה

שאלות:

1. אפרים הגזבר רוצה לקנות עבור הציבור 'פר העלם דבר', מאיפה הוא צריך לקחת את הכסף?

מימון קרבנות הציבור

○ אגב מחלוקת **רבי שמעון** ו**רבי יהודה** במקרה שמת הכהן הגדול מי מממן את מנחת החביתין, הגמרא מביאה מחלוקת דומה לגבי "פר העלם דבר של ציבור" ו"שעירי עבודה זרה":

▪ **רבי יהודה** אומר: "בתחילה מגבין להן". כלומר, גובים כסף במיוחד מהציבור עכשיו, כשנוצר הצורך המיוחד בקרבנות האלה בעקבות הארוע המיוחד להבאתם.

▪ **רבי שמעון** אומר: שהם באים "מתרומת הלשכה".

○ הגמרא מביאה שתי ברייתות שבהן גרסאות הפוכות לגבי דעות החכמים, ודנה מה הגרסה המאוחרת והמדויקת יותר. כדי שנוכל לפסוק שהלכה כ**רבי יהודה** בצורה מדויקת, כמו ברוב המחלוקות שלו נגד **רבי שמעון**.

○ חכמים אמרו ל**רב אשי** שמסתבר שהגרסה הראשונה (שבה **רבי שמעון** אומר שהקרבנות באים מתרומת הלשכה) היא המאוחרת. הנימוק הוא, שראינו קודם ש**רבי שמעון** חושש לרשלנות ("פשיעה") של הציבור; במקרה של מנחת החביתין, הוא חשש שהיורשים לא ישלמו על המנחה של אביהם שמת ולכן החזיר את החיוב לציבור. לכן, מסתבר שגם כאן **רבי שמעון** יטיל את האחריות על הציבור למנוע מצב של רשלנות בגבייה המיוחדת.

○ **רב אשי** דחה את הסברה הזאת. כי ייתכן ש**רבי שמעון** חושש לרשלנות רק במנחת החביתין, כי אין בה עניין של כפרה לבעלים (ליורשים). אבל בקרבנות כמו "פר העלם דבר" או "שעירי עבודה זרה", שהציבור זקוק להם כדי להתכפר על חטאו, הציבור לא יתרשל במימון שלהם. וייתכן שכאן **רבי שמעון** סובר שהם לא באים מתרומת הלשכה אלא מהציבור במיוחד.

○ בסוף, **רבה זוטי** מוכיח מברייתא אחרת שבה **רבי שמעון** לומד מהפסוק: "אֶת קֶרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחֹחַי..." שמשמש בכמה לשונות של קורבן ("קֶרְבְּנֵי", "לַחֲמֵי"), שכל הקרבנות האלה, כולל "פר העלם דבר" ו"שעירי עבודה זרה", באים מתרומת הלשכה כמו קורבן התמיד.

ומכאן שהגרסה של הברייתא הראשונה, היא המאוחרת והנכונה.

2. דניאל הכהן הגדול נפטר ולא מינו מחליף האם צריך להביא עשרון שלם של חביתין גם בערב?

מנחת חביתין כשכהן גדול מת ולא מונה מחליף

○ השאלה של **רבי יוחנן**: המשנה אמרה שבמקרה שבו הכהן הגדול מת ועדיין לא מינו לו מחליף, המנחה קריבה כשהיא "שלמה" (עשרון שלם). **רבי יוחנן** שאל מה הכוונה "שלמה":

האם מביאים עשרון שלם בבוקר ועשרון שלם בערב, או שמקריבים עשרון שלם רק בבוקר ובערב המנחה בטלה?

- **רבא** מנסה להוכיח שהיא לא בטלה בערב, מהמשנה במסכת תמיד שמתארת את סדר עבודת הכהנים. שם נאמר שהכהנים שהעלו את האיברים למזבח עמדו בשורה לפי סדר, והכהן השמיני בשורה מביא את מנחת החביתין. מכיוון שמדובר בסדר קבוע, משמע שהמנחה חייבת להיקרב גם בערב, אפילו אם הכהן הגדול מת.
 - דחייית רבי ירמיה: כשרבי ירמיה שמע את הראיה הזו, הוא קרא לחכמי בבל "בבליים טיפשים" שיושבים במקום חשוך (בבל העמוקה והנמוכה) ואומרים דברים חשוכים (מוטעים).
 - הוא הסביר שהרשימה במסכת תמיד מתארת רק את המצב הרגיל והשכיח. הוא הוכיח את זה מהכהן השביעי והתשיעי (שאוחזים בנסכים) – שהרי קיימים מצבים שבהם לא מקריבים נסכים באותו יום (למשל אם הם לא היו מוכנים והביאו אותם רק בלילה או למחרת), ובכל זאת המשנה מונה אותם בסדר הקבוע. לכן גם הכהן השמיני מופיע בסדר הקבוע למרות שיש מקרים (כמו מות הכהן הגדול) שבהם ייתכן שהוא לא יקריב בערב.
 - כשאמרו את הביקורת של **רבי ירמיה לרבא**, הוא אמר שכשבבבל אומרים דברים מוטעים דואגים להעביר את הדברים לחכמי ארץ ישראל, אבל כשהם אומרים דברי טעם לא מעבירים את זה. אחר כך **רבא** חזר בו ואמר שגם מה שאמר במקרה שלנו – שכשמת הכהן הגדול מביאים עשרון בבוקר ועשרון בין הערביים – גם זה דבר טעם. כי הפסוק אומר: "סֵלַת מִנְחָה תְּמִיד". המילה "תְּמִיד" משווה את מנחת החביתין לקורבן התמיד – כמו שקורבן התמיד הוא קבוע ולא בטל בערב (אפילו אם לא הקריבו בבוקר), ככה גם מנחת החביתין חייבת להיקרב בערב בכל מקרה.
 - הכרעת הגמרא: **רב נחמן בר יצחק** מכריע ומביא ברייתא מפורשת שאומרת שבמקרה שמת הכהן הגדול ולא מינו מחליף, מקריבים עשרון שלם בבוקר ועשרון שלם בערב.
3. כמה לבונה מביא הכהן הגדול עם מנחת החביתין שלו בכל יום?

כמות הלבונה והשמן במנחת חביתין

- ראינו שכשמת הכהן הגדול ולא מונה מחליף, מקריבים עשרון שלם בבוקר ועשרון שלם בערב. הגמרא דנה האם יחד עם הכפלת הסולת צריך להכפיל גם את הלבונה והשמן.
- **רבי יוחנן** מביא מחלוקת לגבי כמות הלבונה שהכהן הגדול מביא ביום רגיל (כשהוא חי):
 - **אבא יוסי בן דוסתאי אומר**: שהכהן מביא שני קמצים של לבונה – אחד לבוקר ואחד לערב. לדעתו לא מצאנו מצב שבו מקריבים רק "חצי קומץ".
 - **חכמים חולקים**: שהכהן מביא קומץ אחד לכל היום ומחלק אותו – חצי בבוקר וחצי בערב. לדעתם לא מצאנו מצב שבו עשרון אחד של סולת דורש שני קמצים שלמים.
 - הספק כשמת הכהן הגדול: **רבי יוחנן** מסתפק כשמת הכהן הגדול ולא מינו אחד חדש – האם לדעת **חכמים**, עכשיו שהכפלנו את הסולת, נכפיל גם את הלבונה ונביא קומץ שלם בכל פעם? האם אומרים ש"מתוך שהוכפלה סולתו הוכפלה לבונתו", או שרק מה שהתורה

גילתה בפירוש שסולת מוכפלת (כמו שראינו שזה נלמד מפסוקים בדף הקודם)? ואותו ספק קיים גם לגבי השמן: האם כעת נביא שלושה לוגים לכל פעם?

- **רבא** מנסה להוכיח שהלבונה לא מוכפלת, מהמשנה בהמשך המסכת, שאומרת שיש רק חמישה מקרים של קומץ במקדש. ואם במקרה שמת הכהן הגדול היו מביאים שני קמצים שלמים (אחד בבוקר ואחד בערב), היו צריכים להיות שבעה מקרים!
 - הגמרא דוחה את הנסיון כי ייתכן שהמשנה מונה רק מקרים רגילים, ולא מקרה נדיר כמו של מות של כהן גדול.
 - **רב יוסף בר שמעיה הקשה לרב פפא** – הרי ברשימת חמשת הקמצים מופיע גם המקרה של אדם שהקטיר קומץ מחוץ לעזרה, שזה בוודאי לא מקרה רגיל אלא טעות או חטא. אם ככה, אם גם מנחת היתומים הייתה דורשת שני קמצים היא הייתה צריכה להופיע במשנה.
- **רב נחמן בר יצחק**: מכריע ומביא ברייתא מפורשת: שכשמת הכהן הגדול, מקריבים עשרון שלם בבוקר ועשרון שלם בערב, ומביאים שני קמצים של לבונה (אחד בבוקר ואחד בערב) ושלושה לוגים שמן לכל היום (לוג וחצי בבוקר ולוג וחצי בערב).

הגמרא מסבירה שהברייתא הזו היא **כשיטת אבא יוסי בן דוסתאי**. כי לפי **חכמים**, אין הגיון שהלבונה תוכפל אבל השמן לא יוכפל (נשאר לוג וחצי בכל פעם).

לכן, מדובר ב**אבא יוסי** שסובר שגם ביום רגיל מביאים שני קמצים, ובמקרה מוות נשארים עם שני קמצים ושלושה לוגים שמן. ומאחר של**אבא יוסי בן דוסתאי** לא הוכפלו השמן והלבונה, גם ל**חכמים** זה לא הוכפל כי לא מצאנו שהם חלקו בזה (רש"י).
- **רבי יוחנן פוסק** שהלכה ביום רגיל **כאבא יוסי בן דוסתאי**.

הגמרא **מקשה** שזה סותר את דבריו במקום אחר שהלכה כ"סתם משנה" [והמשנה של חמשת הקמצים היא סתם משנה כדעת **חכמים**, כי **לאבא יוסי בן דוסתאי** צריכים להיות שבעה קמצים – אפילו ביום רגיל].

הגמרא **מתרצת** שמדובר בשתי מסורות שונות של אמוראים לגבי דעת **רבי יוחנן**.

הדרן עלך פרק התכלת

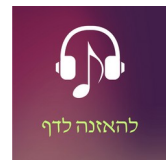
4. איך גורמים לעשר חלות של קרבן תודה להפוך לחמץ?

פרק חמישי: כל המנחות באות מצה

- המשנה **אומרת**: שכל המנחות במקדש חייבות להיות מצה, חוץ משני מקרים שהתורה אמרה בפירוש שהמנחה היא חמץ: הלחם שמובא עם קרבן התודה ושתי הלחם של חג השבועות.
- **איך מחמיצים את המנחות?** התנאים במשנה נחלקו איך מבצעים את פעולת ההחמצה במנחות שחייבות להיות חמץ [כי אי אפשר להוסיף סתם שאור מבחוץ בשביל להחמיץ, כי אז שינינו את כמות המנחה מעבר לעשרון המדויק]:
 - **רבי מאיר אומר**: שהכהן מוציא מעט בצק מתוך העשרון של המנחה עצמה ("בודא להן מתוכן"), נותן לו להחמיץ, ואז מחמיץ עם הבצק הזה את שאר המנחה.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

- **רבי יהודה** חולק ואומר: שהדרך של **רבי מאיר** היא לא הדרך הטובה, כי הבצק שמחמיץ ככה הוא לא חזק מספיק. לכן, צריך להביא שאור חזק מהבית, להניח אותו בתוך הכלי של העשרון, ואז למלא את שאר הכלי בסולת של המנחה.
- אמרו ל**רבי יהודה**: הדרך שלך לא טובה, כי היא גורמת לכמות הסולת במנחה להיות לא מדויקת. השאור תופס נפח שונה בתוך הכלי מהסולת ואז העשרון לא מדויק.
 - **רבי פרידא** שאל את **רבי אמי** מאיפה לומדים שכל המנחות חייבות להיות מצה?
רבי אמי השיב: שבחלק מהמנחות כתוב בפירוש מצה, וגם במנחות שלא כתוב בהן בפירוש "מצה", לומדים את זה מהפסוק הכללי שאומר "זאת תורת המנחה" לכל סוגי המנחות והוא אומר מצות תאכל.

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.